

Beleidsplan Schuldhulpverlening 2017-2019

Aan de raad,

Voorgeschiedenis / aanleiding

Wanneer inwoners zoveel schulden hebben dat ze in de problemen raken, kunnen ze in principe gebruik maken van schuldhulpverlening. Gemeenten zijn wettelijk verplicht schuldhulpverlening aan te bieden en een beleidsplan schuldhulpverlening vast te stellen. De schuldhulpverlening van de Intergemeentelijke afdeling Sociale Zaken van de gemeenten Bloemendaal, Haarlemmerliede & Spaarnwoude en Heemstede (IASZ) wordt uitgevoerd door de afdeling Schuldienstverlening van de gemeente Haarlem. De afspraken hiervoor zijn vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst, die jaarlijks wordt geactualiseerd. De gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor het vaststellen van een beleidsplan.

Voorgesteld besluit

het Beleidsplan Schuldhulpverlening 2017-2019 vast te stellen.

Toelichting

Voor dit beleidsplan wordt aangesloten bij de doelstellingen in de beleidsplannen sociaal domein 2015-2018 van de bovengenoemde gemeenten. Doel is dat iedereen kan participeren in de samenleving, zoveel mogelijk op eigen kracht of met ondersteuning uit het sociale netwerk. Inwoners die het niet op eigen kracht redden, kunnen rekenen op ondersteuning van de gemeente. Een samenhangend sociaal beleid dat niet alleen kwalitatief goed is, maar ook effectief en efficiënt, met stevige verbanden tussen werk, inkomen, zorg, jeugd, onderwijs en gezondheid. Hier hoort zeker ook de schuldhulpverlening bij. Een integraal perspectief beperkt zich niet tot de drie decentralisaties maar strekt zich juist uit naar aanpalende beleidsterreinen als schuldenproblematiek. Als specifiek doel wordt toegevoegd: Het vergroten van de financiële zelfredzaamheid van alle inwoners van Bloemendaal, Haarlemmerliede & Spaarnwoude en Heemstede.

Omdat de uitvoering bij de afdeling schulddienstverlening Haarlem is belegd, is de IASZ afhankelijk van de producten en werkwijze van deze afdeling. Bloemendaal, Haarlemmerliede & Spaarnwoude en Heemstede hebben echter ook zelf aan schuldhulpverlening gerelateerde taken en verantwoordelijkheden. Dit betreft vooral de integrale aanpak in het sociaal domein en activiteiten in de preventieve sfeer, zoals signalering en voorlichting. Aan onder meer deze onderwerpen wordt in dit beleidsplan dan ook aandacht besteed.

Speerpunten en acties

Naar aanleiding van de doelstellingen, landelijke ontwikkelingen op het gebied van schuldhulpverlening en behaalde resultaten is het voorstel om voor de nieuwe beleidsperiode uit te gaan van de volgende vijf speerpunten: Maatwerk; Integraliteit; Monitoring; Preventie; Innovatie. De speerpunten en voorgestelde bijbehorende acties

worden hieronder toegelicht. De speerpunten preventie en innovatie worden in hoofdstuk 5 en 6 van het beleidsplan nader uitgewerkt.

Maatwerk

Een inwoner is en blijft zelf verantwoordelijk voor zijn financiële probleem. Een financieel probleem is in de eerste plaats een probleem tussen de schuldenaar en zijn schuldeiser. De ondersteuning in de vorm van schuldhulpverlening brengt hierin geen verandering. De ondersteuning is erop gericht de inwoner te helpen bij het nemen van zijn verantwoordelijkheid. In aansluiting op de aanbevelingen van de Nationale ombudsman wordt zelfredzaamheid van inwoners echter ook niet overschat, zeker niet bij de kwetsbare doelgroepen (zie hoofdstuk 7.3). Het gaat altijd om maatwerk. Voor een uitgebreide procesbeschrijving van het schuldhulpverleningstraject bij de afdeling Schulddienstverlening en de diverse mogelijkheden daarin wordt verwezen naar bijlage 1. Omdat maatwerk in dit kader vooral van toepassing is op de uitvoering bij de afdeling Schulddienstverlening in Haarlem, worden hier in dit beleidsplan geen specifieke actiepunten bij voorgesteld. Gezien het belang van maatwerk, zoals recentelijk benoemd door de Nationale ombudsman, wordt het wel als speerpunt benoemd.

Integraliteit

Voor veel schuldenaren geldt dat er niet alleen financiële problemen zijn, maar ook daarmee samenhangende immateriële problematiek. Het is daarom belangrijk dat samenwerking plaatsvindt tussen de verschillende beleidsterreinen. Gezien de aard en omvang van de problemen, kan de gemeente de noodzakelijke ondersteuning bovendien niet altijd zelf aanbieden. Samenwerking met ketenpartners (bijvoorbeeld Humanitas en Kontext) en vrijwilligers blijft hoog in het vaandel staan. In de verschillende Loketten van Bloemendaal, Haarlemmerliede & Spaarnwoude en Heemstede zijn al diverse disciplines en organisaties vertegenwoordigd (zie hoofdstuk 5.3). Ketenpartners bieden aanvullende begeleiding, met meer kans op een duurzame oplossing. Gedragsverandering bij schuldenaren is hierbij een belangrijk aandachtspunt.

Acties

- Afspraken te maken met de afdeling Schulddienstverlening over het direct melden van inwoners die uitvallen (zie hoofdstuk 3.3 - uitvallers).
- Afspraken te maken met de afdeling Schulddienstverlening over het direct melden van gezinnen met minderjarige kinderen, met het oog op eventuele niet-materiële problematiek (zie hoofdstuk 7).
- In de nieuwe beleidsregels minimabeleid op te nemen dat kinderen uit gezinnen met schulden gebruik kunnen maken van het minimabeleid, als er door een aflossingsverplichting onvoldoende financiële ruimte overblijft om bijvoorbeeld aan sport of cultuur te doen (vermogensgrens armoedebeleid). Voorwaarde is dat ouders deelnemen aan een schuldhulpverleningstraject (zie hoofdstuk 7).

Monitoring

De verkregen managementinformatie van de afdeling Schulddienstverlening is gedifferentieerder dan voorheen, maar hier zijn ook nog verbeterlagen te maken. Uit landelijke evaluatie blijkt dat 'meten en weten' een veelvoorkomend verbeterpunt is in de sector. Voor de nieuwe beleidsperiode wordt daarom onderzocht of de monitoring en sturing daarop aangescherpt kan worden, waardoor nog meer inzicht ontstaat in de resultaten van schuldhulpverlening. Zie hoofdstuk 3.5.

Acties

- Afspraken te maken met de afdeling Schulddienstverlening over het aanleveren van uitgebreidere managementinformatie (zie hoofdstuk 3: Resultaten).

Preventie

Schuldpreventie is een combinatie van maatregelen, activiteiten en voorzieningen die er op gericht zijn mensen financieel vaardig te maken en zich zo te laten gedragen dat zij hun financiën op orde houden. Het belang van preventie wordt steeds meer onderkend door de landelijke politiek, gemeenten en partners. Onder preventie wordt hier ook vroegsignalering en nazorg geschaard. Met vroegsignalering wordt voorkomen worden dat hulpbehoevenden zich te laat melden voor schuldhulpverlening. Schulden zijn in een vroeg stadium beter te stabiliseren en op te lossen. Nazorg kan recidive voorkomen. Op preventie kan nog steviger ingezet worden door de gemeenten. In het hoofdstuk 5 wordt hier nader op ingegaan.

Acties

- Het investeren in het actueel houden van kennis over de mogelijkheden die er zijn voor preventie en schuldhulpverlening, zowel bij interne medewerkers in de uitvoering als bij ketenpartners;
- Met 'risicoklanten' na een half jaar een evaluatiegesprek te voeren, waarin bekeken wordt of het lukt om rond kan komen.
- Het uitbreiden/verbeteren van preventieactiviteiten, zoals:
 - het verbeteren van de informatievoorziening, door het opstellen van een Financiële Sociale Kaart en het nog toegankelijker maken van bestaande brochures en website.
 - actie bij mogelijke beslaglegging: afspraken tussen deurwaarders, Uitkeringsadministratie IASZ en consulenten.
 - het structureler aanbieden/gebruik maken van het bestaande aanbod aan preventieprojecten, bijvoorbeeld door middel van het aanbod van de afdeling Schulddienstverlening.
 - te onderzoeken of het formaliseren van afspraken met woningbouwcorporaties meerwaarde heeft ten opzichte van de huidige situatie, waarin op informele wijze wordt samengewerkt (Haarlemmerliede & Spaarnwoude en Heemstede).
 - te onderzoeken of de IASZ gebruik kan maken van het project 'integrale aanpak vroegsignalering en preventie bij schulden' van Schuldhulpmaatje, om te onderzoeken of zogenaamde 'onzichtbare' huishoudens met schuldenproblematiek ook in Bloemendaal, Haarlemmerliede & Spaarnwoude en Heemstede voorkomen.

Innovatie

Het landelijke beeld is dat mensen steeds meer schulden hebben en daar steeds minder vaak op eigen kracht vanaf komen. Gemeenten en organisaties die schuldhulp verlenen, slagen er ondanks al hun inspanningen niet altijd in om iedereen te helpen. Ook de kosten voor gemeenten nemen landelijk toe. Gezien de complexiteit van de problematiek zijn nieuwe methoden en eenvoudiger regels nodig. Hierover wordt zowel op landelijk als op gemeentelijk niveau nagedacht. De afdeling Schulddienstverlening onderzoekt de mogelijkheden voor innovatieve invulling van schuldhulpverlening en heeft aangekondigd om hiervoor met een actieplan te komen. De IASZ volgt de ontwikkelingen op de voet, sluit waar mogelijk aan of neemt hierin eigen initiatief (zie hoofdstuk 6).

Acties

- Het (waar mogelijk) aansluiten bij innovatieve projecten van de afdeling Schulddienstverlening, zoals beschermingsbewind in eigen beheer, budgetbeheer in eigen kring en het Goede Gierenfonds.
- Innovatie op het gebied van preventie (zie hoofdstuk 5).

Financiële aspecten

Het verloop van de kosten voor schuldhulpverlening in de afgelopen jaar kan grillig genoemd worden. Ten opzichte van het laatste jaar van de vorige beleidsperiode (2011) zijn voor alle gemeenten de kosten fors gedaald. Ten opzichte van 2012 zijn de kosten voor Bloemendaal en Haarlemmerliede in 2015 ook gedaald, terwijl de kosten voor Heemstede licht gestegen zijn. Ten opzichte van 2014 zijn de kosten in Heemstede wel gedaald. In totaal zijn de kosten in 2015 gedaald ten opzichte van 2012.

Jaar	Bloemendaal	Haarlemmerliede	Heemstede	Totaal
2011	84.800	39.129	124.116	248.045
2012	55.921	41.110	71.102	168.133
2013	39.590	29.126	44.847	113.563
2014	66.845	25.827	93.773	186.445
2015	39.940	30.612	74.886	145.438
Gemiddeld 2011-2015	57.419	33.161	81.745	172.325

Uitgaven schuldhulpverlening 2011-2015

Het budget voor schuldhulpverlening werd tot nog toe in de begroting van de IASZ gebaseerd op de gemiddelde realisaties van de drie voorafgaande realisatiejaren. Vanwege de grilligheid van de uitgaven is het voorstel het budget (jaar t) jaarlijks te baseren op de uitgaven van vijf realisatiejaren.

Bij het opstellen van de begroting zijn de realisatiecijfers van het voorgaande jaar (t-1) nog niet bekend en wordt de begroting gebaseerd op het vijfjaars gemiddelde van de jaarrekeningcijfers t-2 tot en met t-7. Bij de Voorjaarsnota van het lopend jaar zijn de realisatiecijfers van het voorgaand jaar (t-1) bekend en wordt het budget aangepast aan het vijfjaars gemiddelde t-1 tot en met t-6. Bij de Najaarsnota wordt het budget bijgesteld op basis van de werkelijke realisaties van het betreffende jaar (t).

De actiepunten in dit beleidsplan kunnen vooralsnog binnen de bestaande begroting gerealiseerd worden. In de primaire begroting 2017 is nog uitgegaan van een budget van € 75.000.

Jaar	Bloemendaal	Haarlemmerliede	Heemstede	Totaal
2017	57.000	33.000	82.000	172.000
2018	57.000	33.000	82.000	172.000
2019	57.000	33.000	82.000	172.000
2020	57.000	33.000	82.000	172.000

Meerjarenbegroting schuldhulpverlening IASZ 2017-2020

Juridische aspecten

Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs).

Het beleidsplan Schuldhulpverlening 2017-2019 is voor advies voorgelegd aan de cliëntenraad Participatiewet van de IASZ. De cliëntenraad adviseert positief en is het eens met de voorgestelde speerpunten en actiepunten. Met name de aandacht voor uitvallers vindt de cliëntenraad een belangrijk actiepunt. De bijlagen geven volgens de cliëntenraad een helder en informatief beeld van het schuldhulpverleningstraject.

Op verzoek van de cliëntenraad is toegevoegd (zie onder het kopje 'verdere procesgang in dit collegebesluit) dat er een uitvoeringsplan komt, waarin de prioritering en een tijdspad worden aangegeven. De cliëntenraad wordt op de hoogte gehouden van de voortgang van de actiepunten. Tot slot benadrukt de cliëntenraad het belang van goede nazorg (zie paragraaf 5.11 in beleidsplan).

Communicatieve aspecten

Bekendmaking in krant en CVDR

Vervolgstappen

Het beleidsplan is van kracht in de periode 2017-2019. Na vaststelling van dit beleidsplan wordt op basis van de actiepunten een uitvoeringsplan opgesteld, waarin de prioritering en een tijdspad worden opgenomen. Op basis van voortschrijdend inzicht en actuele ontwikkelingen is het mogelijk dat er in de loop van de beleidsperiode acties bijkomen.

Vervolgstappen:

- Vaststellen Dienstverleningsovereenkomst 2017 (B&W).
- Afsluiten Bewerkersovereenkomst tussen de gemeenten Haarlem en de afzonderlijke gemeenten Bloemendaal, Haarlemmerliede & Spaarnwoude en Heemstede. Hierin wordt vastgelegd hoe de gemeente Haarlem met persoonsgegevens omgaat, op basis van de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG).
- Vaststellen Beleidsregels (B&W).

Het afgeven van beschikkingen schuldhulpverlening is gemandateerd aan de afdeling Schulddienstverlening van de gemeente Haarlem. De mandatering blijft van kracht (artikel 10:9 Awb).

Voorstel

In te stemmen met het Beleidsplan Schuldhulpverlening 2017-2019.

Halfweg, 18 oktober 2016
Burgemeester en wethouders van
Haarlemmerliede en Spaarnwoude,
P.J. Heiligers, burgemeester
G.A. Koot, secretaris